

Årsrapport for Fagområdet for universitetspedagogikk for 2009

Mandat

Fagområdet for universitetspedagogikk skal på forskningsmessig grunnlag arbeide for

- å gi vitenskapelig ansatte ved Universitetet i Oslo pedagogisk basiskompetanse
- å styrke studieplaner, studiekvalitet, undervisning og læringsmiljø sett i lys av nye krav og forventninger til Universitetet i Oslo som utdanningsinstitusjon
- å styrke forskning og praktisk pedagogisk innsikt innenfor feltet høyere utdanning og universitetspedagogikk

Organisering

Ansatte ved Pedagogisk forskningsinstitutt (PFI) har drevet kurs i universitetspedagogikk siden 1960-årene. Fra 1970-tallet har de kursansvarlige også hatt oppgaver relatert til utvikling av studier og studiekvalitet ved UiO, og i 1987 ble to stillinger øremerket for disse formål. I 1993 opprettet Kollegiet to nye vitenskapelige stillinger med tanke på å styrke både kursvirksomheten og å utvikle studiekvaliteten ved UiO. I 2002 vedtok Kollegiet å opprette ytterligere to vitenskapelige stillinger med tanke på oppfølging av Kvalitetsreformen og styrking av UiO's strategi for fleksibel læring. En av disse stillingene ble besatt i oktober 2003 og den andre stillingen i april 2004.

Fagområdet er ikke en egen organisatorisk enhet, men en integrert del av Pedagogisk forskningsinstitutt. Gruppen har imidlertid et eget mandat for virksomheten og det avsettes egne midler til drift fra UiO sentralt. Fagområdet har valgt koordinator, et verv som går på omgang. Koordinatorer for 2009 har vært Helge Strømsø.

Bemanning 2009

Faste vitenskapelige stillinger:

- Professor Kirsten Hofgaard Lycke (frikjøp 50% V09, forskningsfri H09)
- Professor Helge Ivar Strømsø (hel stilling)
- Professor Eevi Beck (sykmeldt fra undervisning under rehabilitering)
- Førsteamanuensis Arne Skodvin (hel stilling)

Andre stillinger:

- Gunnar Handal (professor emeritus)
- Post doc Line Wittek (10% stilling FUP)
- Stipendiat Monika Borgan (25% stilling FUP)
- Førsteamanuensis (vikariat) Tone Dyrdal Solbrekke (25% stilling FUP)
- Universitetslektor (vikariat) Trond Haugerud (hel stilling t.o.m. 31.03.09)
- Universitetslektor (2 års engasjement) Cecilie Enquist-Jensen
- Førstekonsulent Camilla Bakke (25% stilling FUP)
- Konsulent Paola Løvland (25% stilling FUP)

Program for pedagogisk kompetanseutvikling

Fagområdet tilbyr kurs i tråd UiO's krav om 'pedagogisk basiskompetanse'. Programmet for pedagogisk kompetanseutvikling er totalt på 100 timer. En *fellesdel* (50 timer) tilbys hvert semester og er obligatorisk for alle. De øvrige kursene (50 timer) kan settes sammen av valgfrie *moduler* á 25 eller 12 timer med noe forskjellig tilbud vår og høst. Flere av modulene er utviklet i samarbeid med fagmiljøer ved ulike fakulteter.

Fagområdet har først og fremst ansvar for å gi tilbud om pedagogisk basiskompetanse til fast vitenskapelig ansatte ved UiO. Interessen for tilbudet har imidlertid vært økende også blant midlertidig ansatte. Fra og med høsten 2007 har det ved hjelp av tilføring av ekstra midler regelmessig vært gjennomført egne fellesdeler for stipendiater og post.doc.stipendiater fra alle fakulteter (se nedenfor).

Fellesdelen

I 2009 ble det gjennomført to fellesdeler for faste vitenskapelig ansatte og to fellesdeler for stipendiater/ post.doc.stipenditer.

Tabell 1 gir oversikt over antall fullførte deltakere på fellesdelen for fast vitenskapelig ansatte i perioden 2002-2009 og tabell 2 oversikt over antall fullførte deltakere på fellesdelen for midlertidig vitenskapelig ansatte i perioden 2002-2009

Tabell 1 Fullføring på Fellesdelen 2003-2009. Fast vitenskapelig ansatte.

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vår	23	28	26	28	23	25	22
Høst	30	35	27	24	23	20	13
Totalt	53	63	53	52	46	45	35

Tabell 2 Fullføring på Fellesdelen 2003-2009. Midlertidig vitenskapelig ansatte.

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vår	10	34	15		27	19	31
Høst	-	-	22	23	20	22	26
Totalt	10	34	37	23	47	41	57

92 personer fullførte fellesdelskursene i 2009, herav 35 på kurset for fast vitenskapelig ansatte og 57 på kurs for stipendiater og andre midlertidig ansatte. Antall deltakere på høstens kurs for fast tilsatte var lavere enn tidligere. Det er foreløpig vanskelig å si om dette er tilfeldig, eller om det har sammenheng med at et lavere antall fast vitenskapelig ansatte trenger å gjennomføre pedagogisk basiskompetanse. Samtidig indikerer tallene at et økende antall midlertidig vitenskapelig ansatte ønsker å gjennomføre kursene.

Valgfrie moduler

I 2009 ble det gjennomført 10 valgfrie moduler. Tabell 3 viser deltakelse på de ulike modulene i 2006, 2007, 2008 og 2009.

Tabell 3. Valgfrie moduler. Deltakelse 2006, 2007 og 2008

Modul	2006	2007	2008	2009
<i>Store moduler:</i>				
Case, prosjekt og PBL	15	11	12	10
IKT i undervisning og læring	20	8	23	Utgår
Vurdering og eksamen	8	8	-	10
Undervisning MN-fag	9	12	7	-
Vitenskapelig veiledning	44	37	44	71
<i>Små moduler:</i>				
Forelesningen	28	28	41	35
Vurdering av kvalitet	15	15	5	-
Læring og læringsmiljø	10	5	15	10
Læringsfremmende skriving	11	6	12	11
PBL-veiledning	47	21	37	30
Visualisering	12	16	18	17
Informasjonskompetanse og læring (sammen med UB)				23
Totalt	219	167	214	217

I alt var det 217 deltakere som gjennomførte modulene i 2009 mot 214 året før. I forhold til 2008 var det spesielt flere deltakere på store moduler i 2009, der modulen "Vitenskapelig veiledning" skiller seg ut med et høyt antall deltakere. "IKT i undervisning og læring" er tatt ut fordi vi tar sikte på i større grad å integrere bruk av digitale verktøy i de øvrige modulene, blant annet i samarbeid med DML-gruppen ved USIT. Som et ledd i dette arbeidet ble "Læringsfremmende skriving" høsten 2009 arrangert i samarbeid mellom FUP og DML. Her ble bruken av ulike digitale verktøyer i langt sterkere integrert som en del av kurset. Det nye opplegget ble svært positivt evaluert av deltakere og kursholdere. Modulen "Undervisning i MN-fag" ble ikke gjennomført på grunn av for lavt antall deltakere.

Andre kursaktiviteter

Kurs, seminarer og fagdager som er arrangert i samarbeid med andre enheter ved UiO kan også godkjennes som en del av pedagogisk basiskompetanse. Slike kurs blir nærmere omtalt under avsnittet "Konsulentvirksomhet", men vi vil her kort nevne at FUP har vært ansvarlig for eller hatt medansvar for kurs på Det juridiske fakultet, ved Universitetsbiblioteket og for fagdager for hele UiO i samarbeid med Studieavdelingen.

Pedagogisk basiskompetanse

Tabell 4 gir oversikt over gjennomføring og oppnådd pedagogisk basiskompetanse gjennom deltakelse i FUPs program fra 2003 til 2009 etter fakultet. Tabell 5 gir oversikt over oppnådd basiskompetanse etter stilling og tabell 6 etter kjønn for henholdsvis 2006, 2007, 2008 og 2009.

Tabell 4. Pedagogisk basiskompetanse etter fakultet. 2003-2009.

Fakultet/ År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Totalt
HF	4	11	13	20	17	22	14	101
JUS	3	3	4	-	2	7	3	22
MN	17	17	20	21	15	12	3	105
MED	13	13	21	24	15	17	9	112
OD	7	7	7	5	-	3	2	31
SV	2	17	6	7	8	4	6	50
TF	-	-	-	-	-	3	2	5
UV	-	-	2	-	-	2		4
Andre*	2	1	2	3	1	2	1	12
Totalt	48	69	75	80	58	72	40	442

* Andre: Sentre, Museer, Administrasjon, UB og UNIRAND.

Tabell 5 Pedagogisk basiskompetanse etter stilling. 2006, 2007 og 2008

År	Prof	Prof II	1. Aman.	Aman II	Stip/ Post doc	Andre *)	Totalt
2006	13	14	20	0	19	14	80
2007	6	9	16	4	16	9	60
2008	12	9	18	1	29	3	72
2009	5	1	3	-	25	6	40
Totalt	36	33	57	5	89	32	252

*) Andre: Sentre, Museer, Administrasjon, UB og UNIRAND.

Tabell 6 Pedagogisk basiskompetanse etter kjønn. 2006, 2007, 2008 og 2009.

År	Kvinner	Menn	Totalt
2006	33	47	80
2007	23	37	60
2008	31	41	72
2009	19	21	40
Totalt	106	146	252

40 personer har oppnådd pedagogisk basiskompetanse etter gjennomføring av universitetspedagogiske kurs i 2009. Dette er en nedgang på 32 personer i forhold til 2008. Nedgangen er markert for tilsatte i faste vitenskapelige stillinger.

Utvikling av tilbud til stipendiater og seminarledere

Fagområdet har fått bevilget midler til et treårig engasjement (fom høst 2007) for å utvikle egne kurstilbud for stipendiater og post.doc.stipendiater samt for seminarledere. Dette arbeidet er nå utvidet med fem ekstra år. Fellesdelen for stipendiater er nå prøvet ut med nye arbeidsmåter utviklet spesielt for denne gruppen. I 2009 ble det gjennomført to fellesdeler for stipendiater fra alle fakulteter (se over) og det ble gjennomført til sammen syv seminarlederkurs for masterstudenter ved Humanistisk fakultet, Samfunnsvitenskapelig

fakultet og Utdanningsvitenskapelig fakultetet. En underveisrapport fra prosjektet ble ferdigstilt våren 2009, og vurderingene av tilbudet har i all hovedsak vært positive.

Kvalitetssikring

Kompetanseutviklingsprogrammet gjennomgås årlig med fakultetenes studiedekaner. Alle kurs blir evaluert av deltakerne. Evalueringene, fremmøte og frafall gjøres til gjenstand for drøfting i fagområdet. Tilbud rettet mot spesielle pedagogiske utfordringer ved ulike fakulteter blir utviklet i samarbeid med vitenskapelig ansatte ved disse fakultetene. Vitenskapelig ansatte fra ulike fagmiljøer bidrar til utvikling og gjennomføring av kurstilbud. Deltakernes vurderinger av kursene har vært positive i 2009. I forbindelse med omlegging av administrative rutiner og etablering av en ny deltaker database i 2009, forekom det imidlertid enkelte klager vedrørende administrative rutiner. Vi har i 2009 fått på plass den nye databasen, samt dyktige administrative medarbeidere, og tror at disse vanskene er over nå. Databasen vil også bli brukt til å se nærmere på deltakelse og tiltak som kan bedre gjennomstrømmingen.

Konsulentvirksomheten

Konsulentvirksomheten er rettet mot utvikling av studieplaner, undervisning, vurdering og læringsmiljø. Fagområdet bidrar som konsulenter ved slik virksomhet på ulike måter og i ulikt omfang. Det kan innbefatte aktiviteter som egne kurs for fagmiljøer, innlegg på seminarer, deltakelse i utviklings- og/eller revisjonsprosesser, drøfting av evalueringsopplegg, samt kortere samtaler og mail utveksling om begrensede spørsmål knyttet til undervisningsvirksomhet. I tillegg søker vi å regelmessig gjennomføre møter med studieledelsen ved de fleste fakultetene med hensikt på å drøfte både Fagområdets program for pedagogisk basiskompetanse, tiltak i forlengelse av kvalitetsreformen og krav til kvalitetssikring av utdanningstilbudet ved UiO.

Kontinuiteten i konsulentvirksomheten ivaretas ved at ansvaret for kontakten med fakultetene blir fordelt mellom Fagområdets ansatte. Variasjon i de ansattes kompetanse og tilsetningsforhold tilsier likevel noe overlappning og at det arbeides på tvers av fakultetene. Fakultetskontakter i 2009 har vært:

HF: Arne Skodvin
 SV: Line Wittek og Kirsten Hofgaard Lycke
 MN: Helge Strømsø
 JUS: Tone Dyrdal Solbrekke og Helge Strømsø
 MED: Kirsten Hofgaard Lycke
 OD: Kirsten Hofgaard Lycke
 TF: Line Wittek og Gunnar Handal
 UV: Arne Skodvin og Line Wittek

Konsulentvirksomheten i 2009 har blant annet omfattet:

- HF: - Seminarlederkurs ved flere av instituttene både vår og høst.
- Konsultasjon og workshops om målformuleringer ved IFIKK
- Forelesning om muntlig presentasjon ved TAKH
- SV: - Seminarlederkurs både vår og høst
- MN: - Innlegg og deltakelse på fakultetsseminar
- Videreutvikle MN kursmodul
- JUS: - Gjennomføring av kurs for fakultetets eksterne kursholdere
- Drøfting av opplegg for vurdering av flere emner

- TF: - Deltakelse i arbeidet med studieplanrevisjon
 MF: - Viderutvikling av PBL som undervisningsform
 - Kurs for PBL-veiledere
 - Planlegging for "kursdelen" av forskerutdanningen.
 - Planlegging av opplegg for feedback på PhD-presentasjoner
 OD: - Kurs for PBL-veiledere
 UV: - Seminarlederkurs både vår og høst
 UB: - Gjennomføring av to kursmoduler i samarbeid med UB
 I tillegg kommer en rekke henvendelser som blir ivaretatt gjennom telefon/mail eller møter.

Fagområdets database og nettinformasjon

IT-avdelingen ved UV-fakultetet har i samarbeid med Fagområdets administrative tilsatte i 2009 ferdigstilt en ny database for registrering av påmelding og gjennomføring av kompetanseutviklingsprogrammet. I tillegg til elektronisk påmelding innebærer dette bl.a. at UiO-ansatte nå kan sjekke egne påmeldinger og fullføringer på nett. Fagområdet har forberedt en større gjennomgang av nettstedet, som gjennomføres i 2010.

Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling ved UiO

Et hovedanliggende for Fagområdet er å styrke UiO som utdanningsinstitusjon, men også å medvirke til utviklingen innenfor høyere utdanning generelt. Deltakelse i interne og eksterne råd, utvalg og komiteer er viktig i dette arbeidet.

Ansatte ved Fagområdet har i 2009 vært representert i Studieutvalget ved UV-fakultetet og UiO's Studiekomite sentralt.

Fagområdet samarbeider med Studieavdelingen (STA) ved UiO på flere områder og har semestervise møter med representanter fra avdelingen. Hver vår arranges et åpent fagseminar i samarbeid mellom FUP og STA, i 2009 med tittelen "Fremtidens arbeidstaker og borger – et seminar om universitetskandidatens kompetanse". Fagområdet har også gjennom en årrekke fungert som rådgiver i vurdering av kandidater til UiO's Læringsmiljøpris.

Fagområdet har medvirket til nasjonal utvikling av universitets- og høyskolepedagogikk gjennom å arrangere eller bidra til årlige nettverksmøter for slike enheter i norsk høyere utdanning. På et møte i Bergen i januar 2008 ble Norsk Forum for Universitets- og Høyskolepedagogikk opprettet. Denne organisasjonen skal videreføre arbeidet med det elektroniske nettverket PEDNETT (drevet av FUP) og de årlige konferansene. Fagområdet er representert i et interimstyre som er i dialog med Universitets- og Høgskolerådet med tanke på en formell tilknytning. Dette arbeidet videreføres i 2010.

Forskning og faglig utviklingsarbeid:

De vitenskapelige ansatte ved Fagområdet deltar i flere forskningsprosjekter, nasjonalt og internasjonalt. Fagområdets vitenskapelige ansatte medvirker i to forskergrupper: Learning Environments in Higher Education (LEHE) og Text Comprehension: Development, Instruction and Multiple texts (Text DIM). Det vises til nettsidene for disse forskergruppene for informasjon om Fagområdets forskningsaktiviteter og andre samarbeidsrelasjoner.

Fagområdet ivaretar også universitets- og høyskolepedagogikk gjennom medvirkning i tidsskriftarbeid:

Redaksjonskomite UNIPED (Helge Strømsø),

Redaktør for Norsk Pedagogisk Tidsskrift (Tone Dyrdal Solbrekke)
 Redaksjonskomite IJAD (Gunnar Handal)
 Redaksjonsråd TTTP (Teachers and Teaching. Theory and Practice) (Gunnar Handal)
 Kasserer i Nordisk Forening for Pedagogisk Forskning (Tone Dyrdal Storbrekke)

Ansatte ved Fagområdet er veiledere for stipendiater og mastergradsstudenter på egne forskningsfelt, og har i 2009 medvirket ved interne og eksterne bedømmelseskomiteer for mastergrad, som referees for nasjonale/internasjonale tidsskrifter og konferanser, og som opponenter ved doktordisputaser både nasjonalt og internasjonalt.

Fagområdet har også medvirket til utvikling av universitetspedagogisk virksomhet ved Universitetet i Stavanger, blant annet gjennom møter med studieledelsen og planlegging og gjennomføring av seminarer.

I løpet av våren 2009 ledet Kirsten Hofgaard Lycke Universitets- og høyskolerådets utredning om etablering av Sentre for fremragende utdanning. Utredningen ble levert Kunnskapsdepartementet i juni 2009.

Internasjonal medvirkning

Medlemmer av Gruppens har også i 2009 medvirket i en flere internasjonale nettverk. Blant disse kan nevnes:

- ICED (International Consortium for Educational Development). (Kirsten Hofgaard Lycke)
- Network for enhancing teaching and learning in research intensive environments (Helge Strømsø)
- The Danish Council for Strategic Research Peer Review College (Kirsten Hofgaard Lycke)
- The Karolinska Institute Committee for the International Prize for Research in Medical Education (Kirsten Hofgaard Lycke)
- Review panel for Review of The Karolinska Institute's Medical Program (Kirsten Hofgaard Lycke)
- Advisory Board for ESU prosjekt Student Centered Learning (Kirsten Hofgaard Lycke)

Avslutning

I 2009 har Fagområdet viderført en strategi som tar sikte på involvere de ulike fakultetene mer direkte i programvirksomheten. Når Fagområdet tar på seg konsultasjonsoppdrag som innebærer å arrangere halvdagskurs eller miniseminar, er det en betingelse at lokale krefter deltar i planlegging og gjennomføring av disse. Fakultetsbaserte kurs har andre muligheter for å skape nytenkning og kvalitetsutvikling enn sentral kursing av individuelle deltakere.

I tråd med denne tenkningen har Fagområdet gitt støtte og hjelp til etablering av fakultetsspesifikke kurs som tar utgangspunkt i lokale behov, og som samtidig kan godkjennes som en del av kravene til pedagogisk basiskompetanse. I året 2009 var to slike moduler (Praksisnære arbeidsformer og Informasjonskompetanse og læring) operative for henholdsvis stipendiater ved Teologisk fakultet, og for fagreferenter og bibliotekarer ved Universitetsbiblioteket. Videre kan det forhandles om fritak for fellesdelen i universitetspedagogikk for lærerutdanningen ved regionsenter for barne og ungdoms psykiske helse (RBUP) under forutsetning av gjennomført kollegaveiledning.

Som i de tre foregående årene, har Fagområdet i 2009 hatt bemanningsproblemer. På grunn av frikjøp, forskningsfri, avgang fra Fagområdet og sykdom, har kun to av de fem fast vitenskapelig tilsatte arbeidet 100% ved Fagområdet. En stilling er for tiden ubesatt. En midlertidig tilsatt universitetslektor arbeider 100% ved Fagområdet og utgjør en svært viktig ressurs for gruppen. I tillegg har vi tre midlertidig tilsatte i mindre stillingsbrøker (til sammen 60%), og disse har bidratt vesentlig til at det har vært mulig å holde aktiviteten ved Fagområdet på et tilnærmet normalt nivå. Stillingsressursen til disse tre medarbeiderne vil imidlertid forsvinne i løpet av 2010, og Fagområdet er bekymret for om vi vil være i stand til å ha det samme tilbudet etter det.